

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
NILLA JÄÄSKINENA
přednesené dne 7. února 2013¹

Věc C-536/11

Bundeswettbewerbsbehörde

proti

Donau Chemie AG

Donauchem GmbH

DC Druck-Chemie Süd GmbH & Co KG

Brenntag Austria Holding GmbH

Brenntag CEE GmbH

ASK Chemicals GmbH, dříve Ashland-Südchemie-Kernfest GmbH

ASK Chemicals Austria GmbH, dříve Ashland Südchemie Hantos Ges.m.b.H.

[Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Oberlandesgericht Wien (Rakousko)]

„Hospodářská soutěž — Žaloba na náhradu škody — Důkazy — Přípustnost — Nahlížení třetí osoby do spisu ukončeného veřejnoprávního řízení v oblasti hospodářské soutěže na podporu občanskoprávní žaloby — Nahlížení do spisu požadované sdružením zastupujícím třetí osoby potenciálně dotčené kartelem — Legislativní zákaz nahlížet do spisu bez souhlasu všech účastníků veřejnoprávního řízení v oblasti hospodářské soutěže — Neexistence soudní pravomoci zvážit relevantní faktory, včetně ochrany důkazů získaných v řízení o shovívavosti, oproti effet utile — Zásady rovnocennosti a efektivity — Článek 19 odst. 1 SEU — Článek 101 SFEU — Listina základních práv Evropské unie — Článek 47“

I – Úvod

1. Ustanovení § 39 odst. 2 rakouského spolkového zákona z roku 2005 o kartelech a jiných omezeních hospodářské soutěže (Bundesgesetz gegen Kartelle und andere Wettbewerbsbeschränkungen) (dále jen „KartG“) brání tomu, aby mohla třetí osoba nahlížet do spisů veřejnoprávního řízení v oblasti hospodářské soutěže, chybí-li souhlas účastníků řízení. Verband Druck & Medientechnik (dále jen „sdružení“) zastupuje zájmy podniků v tiskařském odvětví. Toto sdružení se u Oberlandesgericht Wien, jednajícího jako kartelový soud (dále jen „kartelový soud“), domáhalo přístupu k dokumentům ukončeného veřejnoprávního řízení v oblasti hospodářské soutěže, které probíhalo mezi Bundeswettbewerbsbehörde (dále jen „spolkový orgán pro hospodářskou soutěž“), na straně jedné, a společností Donau Chemie AG a šesti dalšími hospodářskými subjekty, které působí na trhu velkoobchodní distribuce tiskařských chemikálií, na straně druhé.

¹ — Původní jazyk: angličtina.

2. V projednávané věci je Soudní dvůr vyzván k tomu, aby vycházel ze zásad vytvořených ve věci C-360/09 Pfeiderer², která se týkala nahlížení do spisů vnitrostátního orgánu pro hospodářskou soutěž třetími osobami, které si přály podat občanskoprávní žaloby na náhradu škody proti podnikům, u kterých bylo konstatováno porušení článku 101 SFEU, když některé z informací obsažených ve spisech byly získány na základě programu shovívavosti tohoto orgánu.

3. Ustálená judikatura Soudního dvora omezuje vnitrostátní procesní autonomii členských států při uplatnění práva EU v závislosti na tom, zda se spor týká práva hospodářské soutěže či nikoli. Zásada rovnocennosti vyžaduje, aby se stejné prostředky i procesní pravidla vztahovaly k nárokům založeným na právu Evropské unie (dále jen „EU“) v rozsahu, v němž se vztahují na obdobné nároky čistě vnitrostátní povahy. Zásada efektivity nebo účinné soudní ochrany ukládá soudům členských států povinnost zajistit, aby vnitrostátní prostředky a procesní pravidla nečinily nároky založené na právu EU v praxi nevyhmatelnými nebo velmi obtížně vymahatelnými.

4. První z těchto zásad je relevantní pro řešení tohoto sporu, jelikož podle rakouského práva obecné občanskoprávní řízení ani trestněprávní řízení neukládají absolutní požadavek souhlasu všech účastníků řízení, aby mohly třetí osoby nahlédnout do soudních spisů. Znamená to, že relevantní rakouská procesní pravidla ukládají podmínku v případě občanskoprávních žalob na náhradu škody za porušení práva hospodářské soutěže EU³, která se neuplatní na obdobné žaloby čistě vnitrostátní povahy⁴?

5. Omezení práva třetí osoby nahlížet do spisu kartelového soudu rovněž vznáší problém účinné soudní ochrany nároků založených na právu EU. V projednávané věci musí být klasická zásada efektivity, kterou jsem popsal výše, znovu zvážena ve světle čl. 19 odst. 1 SEU, jenž byl zaveden Lisabonskou smlouvou. Článek 19 odst. 1 zní: „Členské státy stanoví prostředky nezbytné k zajištění účinné právní ochrany v oblastech pokrytých právem Unie“. Dále je třeba posoudit právo na přístup k soudu, jak ho chrání článek 47 Listiny základních práv Evropské unie, ve světle výkladu čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“) a judikatury Evropského soudu pro lidská práva vztahující se k tomuto ustanovení⁵.

6. Konečně, článek 47 Listiny základních práv je rovněž relevantní při rozhodování, zda umožnit nahlížení třetí osoby, jíž svědčí právní zájem, do spisu ukončeného veřejnoprávního řízení v oblasti hospodářské soutěže by porušilo právo na spravedlivý proces, přinejmenším, pokud byly některé z těchto informací získány pod veřejnoprávní zárukou shovívavosti. Takové nahlížení by mělo dopad na právo neusvědčovat sám sebe a ochranu profesních tajemství.

II – Právní rámec

A – Právní předpisy EU

7. První věta bodu 1 odůvodnění nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy⁶ stanoví, že aby byl vytvořen systém, který zajistí, že hospodářská soutěž na společném trhu nebude narušována, musí být články 81 [ES] a 82 [ES] používány ve Společenství účinně a jednotně.

2 — Rozsudek ze dne 14. června 2011 (Sb. rozh. s. I-5161).

3 — Viz rozsudky ze dne 13. července 2006, Manfredi a další (C-295/04 až C-298/04, Sb. rozh. s. I-6619), a ze dne 20. září 2001, Courage a Crehan (C-453/99, Recueil, s. I-6297).

4 — Například viz rozsudek ze dne 1. prosince 1998, Levez (C-326/96, Recueil, s. I-7835).

5 — Obdobně viz stanovisko generálního advokáta Mazáka ve věci Pfeiderer, bod 3.

6 — Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205.

8. Článek 11 odst. 1 nařízení č. 1/2003, nadepsaný „Spolupráce mezi Komisí a orgány pro hospodářskou soutěž členských států“, zní následovně:

„Komise a orgány pro hospodářskou soutěž členských států uplatňují pravidla hospodářské soutěže Společenství v úzké spolupráci.“

9. Článek 35 odst. 1 nařízení (ES) č. 1/2003 stanoví:

„Členské státy určí orgán nebo orgány pro hospodářskou soutěž zodpovědné za používání článků 81 a 82 Smlouvy tak, aby byla účinně dodržována ustanovení tohoto nařízení. Opatření nezbytná ke zmocnění těchto orgánů k používání uvedených článků budou přijata do 1. května 2004. Mezi určenými orgány mohou být i soudy.“

B – Vnitrostátní právní předpisy

10. V § 39 odst. 2 KartG je uvedeno, že:

„Osoby, které nejsou účastníkem řízení, mohou do spisu kartelového soudu nahlédnout pouze se souhlasem účastníků řízení.“

11. Ustanovení § 219 odst. 2 rakouského Zivilprozessordnung (dále jen „občanský soudní řád“) stanoví:

„Se souhlasem všech účastníků řízení mohou rovněž třetí osoby stejným způsobem nahlédnout do spisu a pořídit si z něj na své náklady kopie a výpisy, pokud tomu nebrání převažující oprávněné zájmy jiné osoby nebo převažující veřejné zájmy ve smyslu § 26 odst. 2 první věty DSG 2000. Pokud takový souhlas chybí, je třetí osoba oprávněna nahlédnout do spisu a pořídit si z něj kopie pouze, pokud osvědčí právní zájem⁷.“

12. Ustanovení § 273 téhož zákona uvádí:

„(1) Je-li nesporné, že jednomu z účastníků řízení náleží náhrada škody nebo úroků nebo jiný nárok, ale důkazy o sporné výši škody, jež má být nahrazena, nebo úroků či nároku nelze poskytnout vůbec, nebo jen s nepřiměřenými obtížemi, může soud na žádost nebo z vlastního podnětu tuto výši stanovit na základě svého uvážení, aniž je povinen přihlídnout k důkazům navrhovaným účastníky řízení. Stanovení výše může také předcházet přísežný výslech jednoho z účastníků řízení ohledně okolností, jež jsou pro stanovení dané výše relevantní.

(2) Jsou-li mezi několika nároky vznesenými v téže žalobě sporné jednotlivé nároky, jež jsou ve vztahu k celkové výši nároků nevýznamné, a úplné objasnění všech s nimi souvisejících okolností je spojeno s obtížemi, jež jsou nepřiměřené významu sporných nároků, může o nich soud na základě svého uvážení rozhodnout stejným způsobem jako v odstavci 1. Totéž platí i pro jednotlivé nároky v případě, že částka požadovaná v každém z případů nepřesáhne 1 000 eur.“

13. Ustanovení § 77 odst. 1 rakouského Strafprozessordnung (dále jen „trestní řád“) stanoví:

„V případě oprávněného právního zájmu jsou státní zastupitelství a soudy povinny rovněž v případech, ve kterých to tento řád zvláště neuvádí, povolit nahlédnutí do výsledků přípravného nebo hlavního řízení, které mají k dispozici, pokud tomu nebrání převažující veřejné nebo soukromé zájmy.“

⁷ — Ustanovení § 219 odst. 2 občanského soudního řádu se neuplatní na veřejnoprávní řízení v oblasti hospodářské soutěže.

III – Spor v původním řízení a předběžné otázky

14. Dne 26. března 2010 vydal kartelový soud rozhodnutí o uložení pokut žalovaným v původním řízení za účast na dohodách a jednáních ve vzájemné shodě v rozporu s článkem 101 SFEU. Toto řízení (dále jen „kartelové řízení“) bylo zahájeno z podnětu spolkového orgánu pro hospodářskou soutěž na základě žádosti o shovívavost podané jedním ze žalovaných. Kartelový soud konstatoval, že došlo k porušení zákazu kartelů a že zakázaný kartel působil v Rakousku na trhu velkoobchodní distribuce tiskařských chemikálií. Toto rozhodnutí bylo potvrzeno Oberster Gerichtshof (nejvyšší soud), jednajícím jako vyšší kartelový soud, rozhodnutím ze dne 4. října 2010 a stalo se konečným.

15. Sdružení žádá o nahlédnutí do spisu (Akteneinsicht) týkajícího se řízení kartelového soudu v kartelovém řízení⁸. Sdružení uvádí, že je v souladu se svými stanovami oprávněno zastupovat zájmy svých členů, včetně podniků v tiskařském odvětví. Podle předkládacího rozhodnutí toto sdružení na žádost svých členů přezkoumává zejména rozsah škody vzniklé z důvodu porušení práva hospodářské soutěže za účelem přípravy žaloby na náhradu této škody.

16. Sdružení uvádí, že potřebuje nahlédnout do spisu kartelového soudu, aby zjistilo povahu a rozsah utrpěné škody nebo aby vypočítalo její výši na základě informací obsažených ve spisu. Argumentuje tím, že tato nutnost představuje legitimní zájem.

17. Všichni účastníci kartelového řízení, s výjimkou spolkového orgánu pro hospodářskou soutěž, odmítli dát k nahlédnutí do spisu souhlas. Spolkový orgán pro hospodářskou soutěž souhlasí s tím, aby bylo žalobci povoleno nahlédnout pouze do prvostupňového rozhodnutí; tedy do rozhodnutí kartelového soudu. Podle rakouského práva, a konkrétně podle § 39 odst. 2 KartG a jeho pravidel o „ochraně profesních tajemství“, to znamená, že spis ani rozhodnutí kartelového soudu nemohou být dány k dispozici sdružení za účelem usnadnění podání žalob na náhradu škody proti žalovaným nebo za jakýmkoliv jiným účelem.

18. Ve světle rozhodnutí Soudního dvora ve věci Pfeiderer a úvah uvedených v této věci, z nichž vyplývá, že právo EU vyžaduje, aby byly v jednotlivém případě zváženy všechny zájmy, pokud se třetí osoba, jež tvrdí, že jí byla způsobena újma z důvodu porušení článku 101 SFEU, domáhá nahlédnutí do spisu získaného ve veřejnoprávním řízení týkajícím se stejné věci, a to i tehdy, byl-li tento spis získán v kontextu shovívavosti, si kartelový soud klade otázku, zda je rakouské právo slučitelné se zásadou *effet utile* a povinností členských států umožnit jednotlivcům podat žalobu na náhradu škody za porušení práva hospodářské soutěže⁹. Kartelový soud má pochybnosti rovněž o slučitelnosti § 39 odst. 2 KartG se zásadou zákazu diskriminace, když podle rakouského práva není v běžných občanskoprávních řízeních, jako jsou například řízení o deliktech, nebo v trestním právu, pokud jde o spisy, jež mají tyto soudy k dispozici, požadován souhlas všech účastníků řízení.

19. Ve světle výše uvedeného pokládá kartelový soud Soudnímu dvoru na základě článku 267 SFEU následující předběžné otázky:

„1) Brání unijní právo, zejména s ohledem na rozsudek Soudního dvora ze dne 14. června 2011 ve věci C-360/09, Pfeiderer, ustanovení vnitrostátního kartelového práva, které činí povolení k nahlédnutí do dokumentů ve spisu kartelového soudu udělované třetím osobám, které nejsou účastníky řízení, za účelem přípravy jejich žalob na náhradu škody proti účastníkům kartelu (mimo jiné) v řízeních, ve kterých byl použit článek 101 nebo článek 102 SFEU ve spojení s nařízením č. 1/2003, bez výjimky závislým na souhlasu všech účastníků řízení a soudu neumožňuje, aby v jednotlivých případech za účelem stanovení podmínek, za kterých bude nahlédnutí do spisu povoleno nebo odepřeno, zvážil zájmy chráněné unijním právem?

8 — V žádosti o nahlížení do dokumentů odkazuje sdružení na [Kartellakt], 29 Kt 5/09.

9 — Výše uvedené rozsudky Courage a Crehan a Manfredi.

V případě záporné odpovědi na první otázku:

- 2) Brání unijní právo takovému vnitrostátnímu ustanovení, pokud toto ustanovení sice platí stejně pro výlučně vnitrostátní kartelová řízení a nestanoví ani zvláštní pravidla, pokud jde o dokumenty poskytnuté na základě žádostí o shovívavost, ovšem srovnatelná vnitrostátní ustanovení v jiných druzích řízení, zejména ve sporném a nesporném občanskoprávním řízení a trestním řízení, povolují nahlédnutí do dokumentů v soudním spise i bez souhlasu účastníků řízení za předpokladu, že třetí osoba, která není účastníkem řízení, osvědčí právní zájem na nahlédnutí do spisu a takovému nahlédnutí nebrání v dotčeném případě převažující zájem jiné osoby nebo převažující veřejný zájem?“

20. Písemná vyjádření předložily sdružení, spolkový orgán pro hospodářskou soutěž, společnosti Donau Chemie AG a Donauchem GmbH, Brenntag CEE GmbH, Ask Chemicals GmbH a ASK Chemicals Austria GmbH¹⁰, DC Druck Chemie Süd GmbH & Co KG, rakouská, belgická, německá, španělská a italská vláda, Komise a Kontrolní úřad ESVO. Spolu s francouzskou vládou se všichni výše uvedení kromě italské vlády zúčastnili jednání, které se konalo dne 4. října 2012.

IV – Právní analýza

A – Přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

21. Komise ve svých písemných vyjádřeních zpochybňuje přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce. Poznamenává, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce neuvádí žádnou informaci o tom, zda je vnitrostátní předkládající soud přesvědčen, že podmínky stanovené v § 219 odst. 2 občanského soudního řádu byly splněny. Toto ustanovení je patrně vnitrostátním opatřením, které upravuje nahlížení do spisu, pokud by bylo rozhodnuto, že je § 39 odst. 2 KartG neslučitelný s právem EU. Ustanovení § 219 odst. 2 občanského soudního řádu vyžaduje prokázání právního zájmu na nahlédnutí do spisu. Komise si tedy klade otázku, zda odpovědi na předběžné otázky nebudou hypotetické, když sdružení neprokáže dostatečný právní zájem.

22. Rád bych také uvedl, že v písemných vyjádřeních Komise je uvedeno několik poznámek, které ačkoli se zabývají odpovědí na první otázku, jsou rovněž relevantní ve vztahu k otázce přípustnosti. Je tomu tak proto, že se Komise například táže, zda v rakouském právu existují alternativní možnosti získat požadované důkazy. Komise poznamenává, že je nutné znát rozsah, v němž soud rozhodující o návrhu na náhradu škody zohledňuje písemný důkaz, nebo vědět, zda dává přednost ústnímu svědectví. V posledně uvedeném případě by dokumenty obsažené ve spise byly méně důležité. Další klíčovou otázkou je rozsah, v němž je nepřímý důkaz, na rozdíl od důkazu přímého, vnitrostátním právem uznán a v němž postačuje k podpoře žaloby na náhradu škody.

23. Podobně spolkový orgán pro hospodářskou soutěž argumentuje, že rakouské právo poskytuje dostatečné možnosti pro získání důkazů a zajištění efektivního vymáhání žalob na náhradu škody založených na právu hospodářské soutěže. Mimo jiné spolkový orgán pro hospodářskou soutěž například zpochybňuje obtíže, kterým by mohli čelit členové sdružení při vyčíslení újmy. V této souvislosti uvedl, že podle § 273 občanského soudního řádu, nelze-li stanovit výši škody, nebo ji lze stanovit pouze s nepřiměřenými obtížemi, může tuto výši stanovit soud na základě svého uvážení.

10 — Jak je uvedeno na přední straně tohoto stanoviska, byla společnost ASK Chemicals GmbH dříve společností Ashland-Südchemie-Kernfest GmbH a společnost ASK Chemicals Austria GmbH společností Ashland Südchemie Hantos Ges.m.b.H.

24. Podle ustálené judikatury Soudnímu dvoru nepřísluší, aby se v rámci řízení o předběžné otázce vyjadřoval k výkladu vnitrostátních ustanovení, ani aby posuzoval, zda je jejich výklad provedený předkládajícím soudem správný¹¹. Vnitrostátnímu předkládajícímu soudu tedy přísluší, aby ověřil správnost tvrzení, která jsou mu předložena¹².

25. Je zde třeba koncepčně rozlišovat mezi třemi rozdílnými dokumenty, konkrétně mezi (i) dokumenty příslušného orgánu pro hospodářskou soutěž, které se vztahují ke kartelovému vyšetřování; (ii) dokumenty týkajícími se řízení před příslušným soudem nebo tribunálem, který rozhoduje o věci, jejíž spis může obsahovat mimo jiné dokumenty (všechny nebo některé z nich), které se vztahují ke kartelovému vyšetřování; a (iii) listinnými důkazy před občanskoprávním soudem, který rozhoduje o případných soukromoprávních nárocích založených na omezení hospodářské soutěže¹³.

26. Ať už jsou rozhodovací pravomoci mezi různé orgány v tomto právním uspořádání rozděleny jakkoli¹⁴, musíme se v tomto směru zabývat třemi různými oblastmi; (i) přístup k dokumentům kartelového vyšetřování, které má k dispozici orgán pro hospodářskou soutěž, tedy přístup ke správním dokumentům; (ii) nahlížení do spisu soudu nebo tribunálu členského státu příslušného v řízení v oblasti práva hospodářské soutěže, tedy přístup k soudním dokumentům; a (iii) zpřístupnění těchto správních nebo soudních dokumentů za účelem zahájení občanskoprávního řízení. To může mít za následek zpřístupnění dokumentů před zahájením soudního řízení nebo povinnost zveřejnit dokumenty v rámci občanskoprávního řízení.

27. Podle jednoznačného znění předběžných otázek patří projednávaný případ do druhé kategorie, tedy přístup k dokumentům, které má k dispozici soud, který má pravomoc rozhodnout v kartelovém řízení veřejnoprávní povahy. I když by se žádost o zpřístupnění těchto dokumentů mohla jevit jako (technicky) přijatá kartelovým soudem v rámci pokračování kartelového řízení, je oddělená jak od hmotného porušení práva EU nebo vnitrostátního práva v oblasti hospodářské soutěže, tak od jakéhokoli soukromoprávního sporu o náhradu škody, který může být případně předložen příslušnému občanskoprávnímu soudu¹⁵.

28. Projednávaný spor před kartelovým soudem tedy není v žádném případě hypotetický a právo EU může jednoznačně ovlivnit jeho výsledek, konkrétně, zda přístup k požadovaným dokumentům má být povolen či nikoli. Kromě toho otázky týkající se způsobilosti nebo zájmu na podání žaloby sdružení nebo jeho členů v případném občanskoprávním řízení nebo důkazního standardu, který se v něm uplatní, jsou pro přípustnost této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce irelevantní, třebaže zcela jistě mohou ovlivnit uplatnění zásady efektivity, o čemž rozhodne předkládající soud.

11 — Rozsudek ze dne 29. dubna 2004, Orfanopoulos (C-482/01 a C-493/01, Recueil, s. I-5257, bod 42 a citovaná judikatura).

12 — Výše uvedený rozsudek Orfanopoulos, bod 45.

13 — Na úrovni EU bych odkázal na (i) dokumenty Komise; (ii) spis Tribunálu a (iii) důkazy před vnitrostátním soudem, který rozhoduje o občanskoprávních důsledcích protiprávního omezení hospodářské soutěže. Viz rovněž rozsudek ze dne 21. září 2010, Švédsko v. API (C-514/07 P, C-528/07 P a C-532/07 P, Sb. rozh. s. I-8533). V bodech 79 až 82 Soudní dvůr uvádí, že soudní činnost je vyloučena z působnosti práva na přístup k dokumentům zaručeného nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 ze dne 30. května 2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise (Úř. věst. L 145, s. 43; Zvl. vyd. 01/03, s. 3) a nepodléhá povinností transparentnosti stanoveným v článku 255 ES (nyní čl. 15 odst. 3 SFEU). Stanovisko generálního advokáta Madura v této věci zkoumá v bodech 21 až 39 rozdílné vnitrostátní a mezinárodní přístupy k soudním dokumentům.

14 — Například viz zpráva ze dne 31. října 2012 s názvem „Rozhodovací pravomoci“ pracovní skupiny Zásady spolupráce a spravedlivý proces v rámci Evropské sítě pro hospodářskou soutěž (ESHS). Na stranách 5 a 6 zprávy se uvádí, že v rámci EU existují tři základní institucionální modely pro vymáhání práva hospodářské soutěže; (i) monistický správní model, kde jeden správní orgán vyšetřuje případy a přijímá rozhodnutí o výkonu - v některých právních řádech tento orgán nemusí mít pravomoc ukládat rozhodnutí o pokutách; (iii) dualistický správní model, kde je vyšetřování a přijímání rozhodnutí rozděleno mezi dva orgány - jeden z orgánů má na starost vyšetřování případů, které poté předá jinému orgánu, který o případu rozhodne; (iii) soudní model, kde soud rozhoduje buď ve věci a o pokutách, nebo pouze o pokutách s tím, že ve věci rozhoduje orgán pro hospodářskou soutěž. Na straně 9 zprávy je vysvětleno, že Rakousko spadá pod první ze dvou soudních modelů, konkrétně pod čistě soudní model.

15 — Kartelový soud používá číslo spisu, které je uvedeno výše v poznámce pod čarou 8. Sdružení v projednávaném řízení vystupuje jako vedlejší účastník.

29. Vezmou-li se v úvahu relevantní právo a skutkové okolnosti projednávané věci, má Soudní dvůr podle mého názoru k dispozici všechny informace, které mu umožňují odpovědět na předběžné otázky. Z těchto důvodů je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce přípustná.

B – Odpověď na druhou otázku

30. Rozhodl jsem se, že na předběžné otázky odpovím v opačném pořadí, jelikož považuji v tomto případě za logičtější zabývat se nejdříve zásadou rovnocennosti, i když je obsahem druhé předběžné otázky položené překládajícím soudem. Podle mého názoru totiž z hlediska omezení vnitrostátní procesní autonomie otázka rovnocennosti logicky předchází otázce efektivity. Bez ohledu na to, co překládající soud uvedl na začátku druhé předběžné otázky, z pohledu unijního práva musí být obě otázky přezkoumány v takovém pořadí, aby mohla být dána užitečná odpověď.

31. Na druhou předběžnou otázku lze dát celkem jasnou odpověď. Přikláním se k názoru, který kromě sdružení vyjádřili všichni účastníci řízení, že § 39 odst. 2 KartG není ustanovení, které by ve smyslu judikatury Soudního dvora týkající se zásady rovnocennosti odpovídalo v kontextu uplatnění práva hospodářské soutěže buď § 219 odst. 2 občanského soudního řádu nebo § 77 odst. 1 trestního řádu. Je třeba dodat, že tento závěr nevyplývá z obecné zásady zákazu diskriminace, ale ze zásady rovnocennosti, která podle ustálené judikatury omezuje vnitrostátní procesní autonomii. Podle prvně uvedené zásady se se srovnatelnými situacemi nesmí zacházet rozdílně. To patrně nelze uplatnit na skutkové okolnosti projednávané věci, jelikož zásada rovnocennosti slouží stejnému cíli.

32. Dodržení zásady rovnocennosti předpokládá, že se dotčené vnitrostátní pravidlo použije bez rozdílu na žaloby, které jsou založeny na porušení práva EU, jak tomu je u žalob, které jsou založeny na porušení vnitrostátního práva, „mají-li podobný předmět a důvody“¹⁶. Zásadu rovnocennosti však není možné vykládat tak, že ukládá členským státům povinnost rozšířit nejvýhodnější vnitrostátní režim na všechny žaloby, které byly podány v určitém odvětví práva¹⁷.

33. Porovnat různá vnitrostátní řízení z pohledu rovnocennosti je obvykle úkolem překládajícího soudu, který musí ověřit podobnost dotčených žalob z hlediska jejich předmětu, důvodu a hlavních znaků¹⁸. Pro určení, zda je vnitrostátní procesní pravidlo méně příznivé, musí vnitrostátní soud vzít v úvahu jeho úlohu v řízení jako celku, obsah uvedeného řízení a jeho zvláštnosti¹⁹.

34. Soudní dvůr však příležitostně rozhodl, zda je dotčené vnitrostátní pravidlo slučitelné se zásadou rovnocennosti. V některých případech Soudní dvůr vyjádřil na danou problematiku svůj názor, ale rozhodnutí ponechal na vnitrostátním soudu²⁰, zatímco v ostatních případech s konečnou platností rozhodl o slučitelnosti nebo neslučitelnosti relevantního vnitrostátního pravidla s požadavky rovnocennosti²¹. Podle mého názoru si projednávaná věc zaslouží posledně uvedený přístup.

35. V projednávaném případě se zákaz třetí osoby nahlížet do spisů kartelového soudu vztahuje jak na případy založené na právu hospodářské soutěže EU, tak na případy založené na rakouském právu hospodářské soutěže. Jinak řečeno, nejedná se zde o různé zacházení vyplývající z toho, že je situace vycházející z uplatnění nároku odvozeného z práva EU oproti čistě vnitrostátní situaci klasifikována rozdílně nebo je s ní zacházeno rozdílně²².

16 — Rozsudek ze dne 19. července 2012, Littlewoods Retail (C-591/10, bod 31).

17 — Výše uvedený rozsudek Littlewoods Retail, bod 31.

18 — Výše uvedený rozsudek Littlewoods Retail, bod 31, ve kterém se cituje rozsudek ze dne 29. října 2009, Pontin (C-63/08, Sb. rozh. s. I-10467).

19 — Rozsudek ze dne 8. září 2011, Rosado Santana (C-177/10, Sb. rozh. s. I-7907, bod 90 a citovaná judikatura).

20 — Například ve výše uvedeném rozsudku Rosado Santana, bod 91, a rozsudku ze dne 19. června 2003, Sante Pasquini (C-34/02, Recueil, s. I-6515, body 64 až 73).

21 — Rozsudek ze dne 26. ledna 2010, Transportes Urbanos y Servicios Generales SAL (C-118/08, Sb. rozh. s. I-635, bod 46).

22 — Výše uvedený rozsudek Sante Pasquini, bod 59.

36. Podle mého názoru nelze tvrdit, že taková řízení jsou srovnatelná jak s běžným občanskoprávním řízením, tak s trestním řízením, vezmeme-li v úvahu, že žádné z nich nesouvisí s ochranou programů shovívavosti nebo s dalšími zvláštnostmi veřejnoprávního řízení v kontextu vymáhání politiky hospodářské soutěže.

37. Navrhuji tedy, že na druhou otázku by se mělo odpovědět tak, že zásada rovnocennosti vycházející z práva EU nebrání takovému vnitrostátnímu ustanovení, jako je § 39 odst. 2 KartG.

C – Odpověď na první otázku

1. Úvodní poznámky

38. Svou první předběžnou otázkou se kartelový soud ptá, zda je s právem EU slučitelné ustanovení práva členského státu, které ukládá zákaz přístupu třetí osoby k dokumentům, které byly předloženy kartelovému soudu, nesouhlasí-li s tím účastníci tohoto veřejnoprávního řízení v oblasti hospodářské soutěže. Vnitrostátní soud se konkrétně ptá na slučitelnost takového zákazu s právem domáhat se náhrady škody způsobené zakázanými dohodami nebo jednáními v občanskoprávním řízení proti účastníkům takových dohod, jak bylo rozhodnuto Soudním dvorem v rozsudku *Courage a Crehan*²³ a potvrzeno v rozsudku *Manfredi*²⁴.

39. Projednávanou věc činí složitější skutečnost, že některé z informací požadovaných sdružením byly v kontextu programu shovívavosti získány od podniků, vůči kterým chce sdružení podat návrh na zahájení řízení.

40. Soudní dvůr v rozsudku *Pfleiderer* zaujal postoj, který lze podle mého názoru uplatnit rovněž na projednávaný spor. Konstatoval, že ani ustanovení Smlouvy o ES v oblasti hospodářské soutěže ani nařízení č. 1/2003 nestanoví společná pravidla pro shovívavost nebo společná pravidla, pokud jde o právo na přístup k dokumentům týkajícím se řízení o shovívavosti, jež byly dobrovolně předloženy vnitrostátnímu orgánu pro hospodářskou soutěž na základě vnitrostátního programu shovívavosti²⁵. Soudní dvůr dále uvedl, že při neexistenci závazné právní úpravy EU v dané oblasti členským státům přísluší stanovit vnitrostátní pravidla ohledně práva osob poškozených kartelovou dohodou na přístup k dokumentům týkajícím se programů shovívavosti²⁶, přičemž členské státy nemohou znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat uplatňování práva EU a konkrétně v oblasti práva hospodářské soutěže musí zajistit, aby pravidla, která stanoví nebo uplatňují, nebránila účinnému uplatňování článků 101 SFEU a 102 SFEU²⁷.

41. Tyto úvahy vedly Soudní dvůr v rozsudku *Pfleiderer* k závěru, jenž je i přes rozdílný institucionální kontext věci *Pfleiderer*, která se týkala přístupu spíše ke správním než k soudním dokumentům, relevantní i pro projednávaný případ. Soudní dvůr konkrétně uvedl, že při přezkumu žádosti o zpřístupnění dokumentů v kontextu vnitrostátního programu shovívavosti je třeba zvážit ochranu informací dobrovolně poskytnutých žadatelem o shovívavost (jejíž účinnost, a tudíž i účinné uplatňování článků 101 SFEU a 102 SFEU, by mohly být zpřístupněním dokumentů týkajících se řízení

23 — Bod 26.

24 — Bod 78.

25 — Bod 20. Soudní dvůr v bodě 21 výše uvedeného rozsudku *Pfleiderer* uvedl, že oznámení Komise o spolupráci v rámci sítě orgánů pro hospodářskou soutěž (Úř. věst. 2004, C 101, s. 43; Zvl. vyd. 08/02, s. 155) ani oznámení o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (Úř. věst. 2006, C 298, s. 17), z nichž se obě týkají programů shovívavosti, nejsou pro členské státy závazná. V bodě 22 téhož rozsudku Soudní dvůr uvedl, že v rámci ESHS byl v průběhu roku 2006 vypracován a přijat vzorový program shovívavosti, jehož cílem je harmonizace určitých částí vnitrostátních programů v dané oblasti. Ani tento vzorový program však pro soudy členských států není závazný.

26 — Výše uvedený rozsudek *Pfleiderer*, bod 23.

27 — Výše uvedený rozsudek *Pfleiderer*, bod 24 a citovaná judikatura.

o shovívavosti osobám, které chtějí podat žalobu na náhradu škody, dotčeny)²⁸, oproti nutnosti zajistit, aby platná vnitrostátní pravidla nebyla méně příznivá než pravidla platná pro podobné nároky vzniklé na základě vnitrostátního práva a nebyla upravena tak, aby v praxi znemožňovala nebo nadměrně ztěžovala získání takové náhrady²⁹. Soudní dvůr uvedl, že takové zvážení může být provedeno vnitrostátními soudy pouze případ od případu³⁰. K významu těchto závěrů se vrátím později.

42. Dále, jak Soudní dvůr uvedl ve spojených věcech C-430/93 a C-431/93 van Schijndel, každý případ, ve kterém vystává otázka, zda vnitrostátní procesní ustanovení činí použití práva EU nemožným, nebo jej nadměrně ztěžuje, je třeba posuzovat s přihlédnutím k úloze tohoto ustanovení v řízení, k vývoji tohoto řízení a jeho zvláštnostem, přičemž se na toto řízení před různými vnitrostátními orgány nahlíží jako na celek. Z tohoto hlediska je třeba případně zohlednit základní zásady vnitrostátního soudního systému, jako například ochranu práva na obhajobu, zásadu právní jistoty a řádný průběh řízení³¹. Je tudíž nezbytné přihlédnout rovněž k této zásadě.

43. I když jsou závěry v rozsudku Pfeiderer pro projednávaný spor relevantní, je rovněž důležité mít na paměti jeho odlišnosti. V dané věci se předkládající soud ptal na dopad, který by přístup poškozené třetí osoby k *informacím poskytnutým žadatelem o shovívavost* vnitrostátnímu orgánu pro hospodářskou soutěž v kontextu řízení o shovívavosti mohl mít na systém spolupráce a výměny informací stanovený v článcích 11 a 12 nařízení č. 1/2003³².

44. První otázka v projednávané věci se však týká zákazu uloženého vnitrostátní právní úpravou na *všechny* dokumenty obsažené ve spisech kartelového soudu v případě, že chybí souhlas všech účastníků řízení, bez ohledu na to, zda se tyto dokumenty týkají řízení o shovívavosti či nikoli, podle níž nemůže vnitrostátní soud provést zvážení předepsané Soudním dvorem v rozsudku Pfeiderer.

45. Jinak řečeno, projednávaný spor se v některých ohledech přibližuje problému posuzovanému Soudním dvorem v rozsudku Courage a Crehan, který se týkal zákazu podávat žaloby na náhradu škody uloženého anglickým právem smluvním stranám protiprávních ujednání, včetně dohod, které byly v rozporu s článkem 101 SFEU. Podle mého názoru je hlavní myšlenka uvedena v bodě 26 rozsudku Courage a Crehan.

„Plná účinnost článku 85 Smlouvy a zvláště užitečný účinek zákazu uvedeného v jeho odstavci 1 by byl zpochybněn, pokud by *nemohla* každá osoba požadovat náhradu škody, kterou jí způsobila smlouva nebo jednání, které mohly omezit nebo narušit hospodářskou soutěž.“³³

28 — Výše uvedený rozsudek Pfeiderer, body 25 a 26. Souhlasím dále s úvahou generálního advokáta Mazáka v bodě 34 jeho stanoviska ve věci Pfeiderer v tom smyslu, že „uskutečňuje-li členský stát prostřednictvím svého orgánu (svých orgánů) pro hospodářskou soutěž program shovívavosti zaměřený na zajištění účinného uplatňování článku 101 SFEU, musí podle mého názoru navzdory své procesní autonomii při uplatňování dotčeného ustanovení zajistit, že program je nastaven a uskutečňován efektivně“.

29 — Výše uvedený rozsudek Pfeiderer, bod 30.

30 — Výše uvedený rozsudek Pfeiderer, bod 31.

31 — Rozsudek ze dne 14. prosince 1993 (Recueil, s. I-4705, bod 19).

32 — Viz stanovisko generálního advokáta Mazáka, bod 22.

33 — Zvýraznění provedeno autorem tohoto stanoviska.

46. Zásadní otázkou tedy je: Znamená omezení stanovené rakouským právem, jak ho popsal kartelový soud, že se sdružení nebo podniky, jež jsou jeho členy, nemohou domáhat náhrady škody, která jim vznikla z protiprávního kartelu, v tom smyslu, že zákaz stanovený v rakouském právu činí tyto nároky v praxi nevymahatelnými nebo velmi obtížně vymahatelnými³⁴. Vzhledem k závěru Soudního dvora v rozsudku DEB, je třeba položit si otázku, zda má sdružení k dispozici právní prostředek zajišťující účinnou soudní ochranu jeho práv, která nabývá na základě unijního práva³⁵, a zda se může domáhat svých práv vyplývajících z práva EU před rakouskými soudy?³⁶

47. Konečně je důležité zohlednit čl. 19 odst. 1 SEU a rozsah, v němž poskytuje dodatečnou záruku k zásadě efektivity. Podle čl. 19 odst. 1 mají členské státy povinnost stanovit prostředky „nezbytné k zajištění účinné právní ochrany v oblastech pokrytých právem Unie“. Jinými slovy, z tohoto ustanovení Smlouvy vyplývá, že úroveň účinné soudní ochrany práv vyplývajících z práva EU předpokládá víc, než co vyplývá, z klasického pravidla odkazujícího na nevymahatelnost nebo velmi obtížnou vymahatelnost v praxi. Podle mého názoru to znamená, že vnitrostátní prostředky musí být dostupné, rychlé a přiměřeně efektivní z hlediska nákladů³⁷.

48. Z hlediska politiky hospodářské soutěže se tato věc týká diskuse o takzvaném soukromoprávním vymáhání pravidel hospodářské soutěže. Na rozdíl od situace ve Spojených státech se tento koncept nezdá být v daných podmínkách nejvhodnější volbou, jelikož v rámci práva hospodářské soutěže EU neexistují instituty, jako jsou přípravné řízení zaměřené na získání důkazů (pre-trial discovery), hromadné žaloby (class actions) a náhrada škody s represivní funkcí (punitive damages). Podle mého názoru se poškození v případech omezení hospodářské soutěže v Evropské unii, pravděpodobně na rozdíl od poškozených ve Spojených státech, domáhají spíše právní ochrany nároků vyplývajících ze soukromého práva, než si vynucují dodržení veřejné politiky.

2. Judikatura Soudního dvora týkající se vnitrostátních důkazních pravidel a obecných zásad o *effet utile*

49. Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že členské státy musí zajistit, aby důkazní pravidla a zejména pravidla upravující rozložení důkazního břemene, která se uplatní na žaloby týkající se porušení práva EU, v praxi neznemožňovala nebo nadměrně neztěžovala výkon práv, která pro jednotlivce vyplývají z práva EU³⁸.

50. Soudní dvůr například uvedl, že vnitrostátní soudy musí zajistit, aby jednotlivci, kteří mají v úmyslu podat žalobu na náhradu škody podle ustanovení vnitrostátního práva o odpovědnosti státu za škodu v důsledku porušení práva EU, mohli využít zvláštní řízení, které připouští svědeckou výpověď, a pokud taková výpověď není možná, musí jim být umožněno předložit jiné důkazy, zejména listinné důkazy, potvrzující způsobenou škodu³⁹. V opačném případě by důkazní pravidla činila nároky osob

34 — Jak tomu bylo například ve věci C-279/09, DEB (rozsudek ze dne 22. prosince 2009, Sb. rozh. s. I-13849), ve které bylo konstatováno, že vnitrostátní pravidlo vyžadující zaplacení zálohy na náklady vnitrostátního soudního řízení před podáním žaloby na určení odpovědnosti státu podle práva EU, není-li možné poskytnout právní pomoc, může porušovat právo na přístup ke spravedlnosti. Posouzení, zda k tomu ve skutečnosti došlo, bylo ponecháno vnitrostátnímu soudu.

35 — Rozsudek ze dne 11. září 2003, Safalero (C-13/01, Recueil, s. I-8679, bod 54).

36 — Viz stanovisko generálního advokáta Mengozziho ze dne 21. ledna 2009 ve věci C-12/08, Mono Car Styling [Sb. rozh. s. I-6653, bod 84, ve které jsou citovány body 38 až 40 rozsudku Soudního dvora ze dne 13. března 2007, Unibet (C-432/05, Sb. rozh. s. I-2271)].

37 — *Per analogiam* viz výše uvedený rozsudek DEB.

38 — Rozsudky ze dne 3. února 2000, Dounias (C-228/98, Recueil, s. I-577, bod 69 a citovaná judikatura); ze dne 29. dubna 2004, Pusa (C-224/02, Recueil, s. I-5763, bod 44) a ze dne 24. dubna 2008, Arcor (C-55/06, Sb. rozh. s. I-2931, bod 191 a citovaná judikatura). Pokud jde o dodržování důkazních pravidel, rovněž viz rozsudky ze dne 7. září 2006, Laboratoires Boiron (C-526/04, Sb. rozh. s. I-7259, body 52 až 57), a ze dne 1. července 2010, Speranza (C-35/09, Sb. rozh. s. I-6581, bod 47).

39 — Výše uvedený rozsudek Dounias, bod 71.

vyplývající z práva EU v praxi nevymahatelnými nebo velmi obtížně vymahatelnými⁴⁰. Jinými slovy omezení vztahující se k důkazům, které jsou „pro žalobcův nárok rozhodující“⁴¹, jsou v rozporu s *effet utile*. Jiná důkazní pravidla, která podle Soudního dvora podléhají přezkumu ze strany vnitrostátních soudů, zda neporušují zásadu *effet utile*, zahrnují ta, která ohrožují zásadu rovnosti zbraní⁴².

51. Podmiňuje-li se nahlížení do soudních spisů veřejnoprávního řízení v oblasti hospodářské soutěže souhlasem osoby, která porušila pravidla hospodářské soutěže, značně to podle mého názoru odrazuje od domáhání se nároku na náhradu škody způsobenou porušením práva hospodářské soutěže EU⁴³. Soudní dvůr rozhodl, že pokud bylo jednotlivci zabráněno podat návrh na zahájení soudního řízení v zákonem stanovené lhůtě v důsledku jednání osoby, proti níž měl návrh směřovat, nemůže se posledně uvedená osoba dovolávat vnitrostátních procesních pravidel upravujících promlčecí lhůty pro podání takového návrhu⁴⁴. Nevidím žádný důvod, proč by se uplatnění této zásady omezovalo pouze na promlčecí lhůty a podpořil bych její rozšíření i na omezující důkazní pravidla, která mají obdobný odrazující účinek⁴⁵. Kromě toho pochybuji o slučitelnosti právních prostředků, které odrazují od domáhání se nároků vyplývajících z práva EU, s čl. 19 odst. 1 SEU.

3. Článek 47 Listiny

52. Jak Soudní dvůr nedávno uvedl, je zásada účinné soudní ochrany zakotvená v článku 47 Listiny tvořena různými prvky, mezi něž patří zejména právo na obhajobu, zásada „rovnosti zbraní“, právo na přístup k soudu a právo poradit se, být obhajován a být zastupován⁴⁶. Mimoto právo na přístup k soudu zahrnuje podle této judikatury Soudního dvora rovněž „pravomoc“ vnitrostátních soudů zkoumat všechny skutkové a právní otázky relevantní pro spor, o němž rozhoduje⁴⁷. Domnívám se, že vnitrostátní soud, který rozhoduje o občanskoprávních důsledcích protiprávního omezení hospodářské soutěže, nemůže mít takovou „pravomoc“, je-li mu prakticky zabráněno v přístupu k zásadním důkazním materiálům, jako jsou spisy získané ve veřejnoprávním řízení v oblasti hospodářské soutěže, v rámci kterého bylo protiprávní omezení hospodářské soutěže, jako je kartel, již prokázáno.

53. Omezená dostupnost rozhodujících důkazních materiálů tudíž oslabuje právo žalobců na soudní řešení jejich sporu⁴⁸. Poškozuje rovněž jejich práva na to, aby účinně hájili svou věc před soudem⁴⁹.

54. Nicméně právo na přístup k soudu není absolutní⁵⁰. Může podléhat omezením za předpokladu, že tato omezení neporušují samotnou podstatu tohoto práva, sledují legitimní cíl a mezi použitými prostředky a cílem, kterého má být dosaženo, existuje vztah přiměřenosti⁵¹.

40 — Výše uvedený rozsudek Dounias, bod 71.

41 — Bod 50 stanoviska generálního advokáta Jacobse ve věci Dounias.

42 — Například viz rozsudky ze dne 10. dubna 2003, Steffensen (C-276/01, Recueil, s. I-3735), a ze dne 6. listopadu 2012, Otis a další (C-199/11).

43 — Rozsudek ze dne 15. dubna 2010, Barth (C-542/08, Sb. rozh. s. I-3189, bod 40).

44 — Například viz bod 32 výše uvedeného rozsudku Levez, ve kterém bylo konstatováno, že nepravdivá výše odměny za práci zaměstnanců mužského pohlaví vykonávajících obdobnou práci, již uvedl zaměstnavatel, „byla důvodem“ pozdního podání návrhu na zahájení řízení paní Levez.

45 — Tradičně viz rozsudek ze dne 9. listopadu 1983, San Giorgio (199/82, Recueil, s. 3595).

46 — Výše uvedený rozsudek Otis a další, bod 48.

47 — Výše uvedený rozsudek Otis a další, bod 49.

48 — Viz stanovisko generálního advokáta Darmona ze dne 29. května 1991 ve spojených věcech C-87/90, C-88/90 a C-89/90, Verholen a další (Recueil, s. I-3757, bod 33).

49 — Bod 45 výše uvedeného rozsudku DEB, ve které se cituje rozsudek Evropského soudu pro lidská práva Steel a Morris v. Spojené království, svazek 68416/01, § 59, Sběrka rozsudků a rozhodnutí, 2005-II.

50 — Výše uvedený rozsudek DEB, bod 45.

51 — Bod 47 výše uvedeného rozsudku DEB, ve kterém se citují rozsudky Evropského soudu pro lidská práva Tolstoy-Miloslavsky v. Spojené království ze dne 13. července 1995, § 59 až § 67, řada A, svazek 316-B, a Kreuz v. Polsko, svazek 28249/95, § 54 a § 55, Sběrka rozsudků a rozhodnutí, 2001-VI. Rovněž viz bod 38 stanoviska generální advokátky Sharpston ve věci Unibet.

55. Článek 47 je v projednávané věci rovněž relevantní, jelikož zaručuje spravedlnost v řízení, která chrání zájmy podniků, jež byly účastníky kartelu. Zastávám názor, že přístup třetích osob k dobrovolně poskytnutým sebeusvědčujícím prohlášením učiněným žadatelem o shovívavost v zásadě nemůže být poskytnut⁵². Právo neusvědčovat sám sebe je v unijním právu dlouhodobě zakotveno⁵³, a lze se ho přímo dovolávat před vnitrostátními orgány pro hospodářskou soutěž, které uplatňují právní předpisy EU⁵⁴.

56. Je sice pravda, že programy shovívavosti nezaručují ochranu před žalobami na náhradu škody⁵⁵ a že právo neusvědčovat sám sebe se neuplatní v kontextu soukromého práva. Avšak jak důvody veřejné politiky, tak spravedlnost vůči účastníkovi řízení, který poskytl usvědčující prohlášení v rámci programu shovívavosti, převažují nad tím, aby mohl do soudních spisů veřejnoprávního řízení v oblasti hospodářské soutěže nahlédnout a aby je mohl využít účastník řízení, který vystupoval jako svědek orgánu pro hospodářskou soutěž.

4. Uplatnění na projednávaný případ

57. Soudní dvůr rozhodl, že právo EU ukládá členským státům povinnost zajistit, aby vnitrostátní právní předpisy „nezasahovaly“ do práva na účinnou soudní ochranu⁵⁶, dotčeným osobám tedy nelze bránit v uplatňování jejich práv před vnitrostátními soudy. Má takový účinek ustanovení rakouského práva, které brání v přístupu ke spisům kartelového soudu, nesouhlasí-li s tím všichni účastníci řízení?

58. Soudní dvůr dále uvedl, že zpřístupnění dokumentů třetím osobám, které si vyměnila Komise a podniky v průběhu řízení o kontrole spojování podniků, by v zásadě narušilo jak ochranu cílů vyšetřování, tak ochranu obchodních zájmů podniků zúčastněných v takovém řízení, a to i v případě ukončeného řízení⁵⁷. Zásady tohoto typu⁵⁸ se však na úrovni EU dostávají do rozporu s pravidly týkajícími se přístupu k dokumentům a povinností transparentnosti, jak vyplývají z právních předpisů EU a jejího primárního práva⁵⁹.

59. Proto Soudní dvůr přijal řadu rozsudků, které zahrnují případy spadající do oblasti přístupu k dokumentům Komise týkajícím se vyšetřování v oblasti hospodářské soutěže⁶⁰, přičemž podle těchto rozsudků je v zásadě možné vzájemně vyvažovat uvedené požadavky v rámci posuzování každého konkrétního dokumentu, o jehož zpřístupnění se žádá. Znamená to, že na úrovni EU nemůže existovat absolutní zákaz přístupu k dokumentům Komise získaným v rámci vyšetřování kartelů.

60. Tyto zásady, které byly stanoveny v souvislosti s přístupem k dokumentům Evropské komise, nelze přímo uplatnit na vnitrostátní úrovni. Poskytují však kontext, rámec a náhled při posuzování souladu absolutního zákazu vyplývajícího z rakouského práva se zásadou *effet utile*.

52 — Bod 46 stanoviska generálního advokáta Mazáka ve věci Pfeleiderer.

53 — Tradičně viz usnesení ze dne 4. února 1981, AM & S Europe v. Komise (155/79, Recueil, s. 1575).

54 — V poslední době znovu zopakováno v rozsudku ze dne 14. listopadu 2012, Nexans France a Nexans v. Komise (T-135/09, bod 128 a citovaná judikatura). Rovněž viz rozsudek ze dne 14. září 2010, Akzo Nobel Chemicals a Karos Chemicals v. Komise (C-550/07 P, Sb. rozh. s. I-8301).

55 — Viz oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (Úř. věst. 2006, C 298, s. 17; Zvl. vyd. 08/02, s. 155, bod 39). „Poskytnutí ochrany nebo snížení pokut nemůže chránit podnik před občanskoprávními důsledky jeho účasti na protiprávním jednání podle článku 81 Smlouvy o ES“.

56 — Výše uvedený rozsudek Mono Car Styling, bod 49 a citovaná judikatura.

57 — Rozsudek ze dne 28. června 2012, Komise v. Editions Odile Jacob (C-404/10 P, body 123 a 124).

58 — K těmto zásadám by mohl být například přidán související koncept ochrany profesních tajemství. Rozsudek ze dne 29. března 2012, Interseroh (C-1/11), a rozsudek ze dne 26. června 2007, Ordre des barreaux francophones et germanophones (C-305/05, Sb. rozh. s. I-5305).

59 — Zejména viz nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 ze dne 30. května 2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise (Úř. věst. L 145, 31.5.2001, s. 43; Zvl. vyd. 01/03, s. 331).

60 — Například výše uvedený rozsudek Komise v. Editions Odile Jacob, a rozsudek ze dne 22. května 2012, EnBW Energie Baden–Württemberg v. Komise (T-344/08).

61. Stejně tak, jak uvedl Soudní dvůr v rozsudku Pfeiderer, je důležité zohlednit i požadavek ochrany programů shovívavosti. Podle bodu 26 sdělení Komise o spolupráci mezi Komisí a vnitrostátními soudy při používání článků 81 a 82 Smlouvy o ES⁶¹ „[...] Komise nebude vnitrostátním soudům předávat informace poskytnuté dobrovolně žadatelem o shovívavost bez jeho souhlasu“ [*neoficiální překlad*], ačkoli, jak jsem již uvedl, rozhodnutí Komise Evropské unie o udělení shovívavosti neposkytuje žádnou záruku v rámci občanskoprávního řízení na náhradu škody⁶².

62. Úvahy tohoto typu jsou rovněž relevantní při posuzování slučitelnosti § 39 odst. 2 KartG, zejména v případě, kdy je občanskoprávní řízení na náhradu škody na úrovni Evropské unie jen doplňujícím řízením⁶³ k vymáhání práva hospodářské soutěže. Právo soukromých osob domáhat se náhrady škody od hospodářských subjektů, které porušily právo hospodářské soutěže EU, o kterém se zmiňují rozsudky Courage a Crehan a Manfredi, by se však podle mého názoru nemělo rozšířit tak, že by ohrožovalo efektivnost mechanismů pro vymáhání veřejného práva, ať už evropských či vnitrostátních.

63. Na podporu daného ustanovení rakouského práva se argumentuje tím, že rakouský zákonodárce náležitě posoudil protichůdné veřejné i soukromé zájmy a následně rozhodl, že by se měla dát absolutní přednost veřejnému zájmu souvisejícímu s účinným vymáháním pravidel hospodářské soutěže. Zastávám názor, že posouzení, které nedává žádný prostor jednomu z protichůdných zájmů, však není, s výjimkou určitých situací nespádajících do rámce hospodářské soutěže, slučitelné se zásadou proporcionality.

64. Z hlediska proporcionality by proto bylo podle mého názoru vhodnější zákonem stanovené pravidlo, které by poskytovalo absolutní ochranu účastníkům programu shovívavosti, ale zároveň by vyžadovalo, aby se zájmy dalších účastníků řízení, kteří se podíleli na omezujícím jednání, zvažily oproti zájmům údajných poškozených. V Rakousku se rozsah ochrany důvěrnosti spisu kartelového soudu neomezuje na obchodní tajemství zúčastněných podniků. Kromě toho mám za to, že účast na protiprávním omezení hospodářské soutěže, s výjimkou podniků, na něž se vztahuje rozhodnutí o shovívavosti, nepředstavuje obchodní tajemství, které by si zasluhovalo ochranu právem EU⁶⁴.

65. Absolutní zákaz nahlížení do spisů kartelového soudu v případě, že k tomu účastníci řízení nedali svůj souhlas, proto podle mého názoru představuje nepřiměřenou překážku práva na přístup k soudu, které je zaručeno článkem 47 Listiny, a to zejména tehdy, když rozsudky kartelového soudu, jak vyplývá ze spisu tohoto řízení, nejsou zveřejňovány.

66. Domnívám se, že se na základě požadavku *effet utile* vyžaduje, aby měl vnitrostátní soud, který rozhoduje o tom, zda může třetí osoba nahlédnout do soudního spisu, možnost zvážit různé zájmy, jak to naznačuje rozsudek Pfeiderer. Takové zvážení zájmů by vnitrostátnímu soudu umožnilo vzájemně porovnat všechny protichůdné faktory, například ochranu zákonných obchodních tajemství podniků, které se podílely na omezujícím jednání, s povinností členských států vyplývající z čl. 19 odst. 1 SEU stanovit prostředky „nezbytné k zajištění účinné právní ochrany v oblastech pokrytých právem Unie“. Vnitrostátní zákonodárce může rozhodnout, které faktory se při takovém zvážení mají zohlednit, avšak nemůže takové zvážení vyloučit, snad kromě informací poskytnutých podniky, na které se vztahuje rozhodnutí o shovívavosti.

61 — Úř. věst. C 101, 2004, s. 54.

62 — Je třeba uvést, že Tribunál v poslední době konstatoval, že je nezbytné umožnit účastníkům řízení nahlédnout do spisů Komise, které má ve svém rejstříku, pokud byl případ založen na informacích poskytnutých podnikem v kontextu shovívavosti: viz rozsudek ze dne 14. listopadu 2012, Prysmian (T-140/09).

63 — Viz vyjádření, pracovní dokument Komise k bílé knize o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES (SEK(2008) 404, bod 2, s. 7.

64 — Viz vyjádření týkající se profesních tajemství v bodě 33 mého stanoviska ze dne 7. června 2012 ve věci Westbahn Management (C-136/11). Zveřejňuje-li Komise svá rozhodnutí, ve kterých uplatňuje právo hospodářské soutěže EU, skryje v případě potřeby informace představující profesní tajemství.

67. Avšak judikatura Soudního dvora stanoví, že ačkoliv „Smlouva o ES založila některé přímé žaloby, které mohou být případně uplatněny soukromými osobami před soudem Společenství, nezamýšlela vytvořit před vnitrostátními soudy za účelem dodržování práva Společenství jiné právní prostředky než ty, které zakládá vnitrostátní právo. Jinak by tomu bylo pouze tehdy, kdyby ze struktury vnitrostátního právního řádu vyplývalo, že neexistuje žádný právní prostředek umožňující, ani incidenčně, zajistit dodržování práv, která pro jednotlivce vyplývají z práva Společenství“⁶⁵.

68. Kartelový soud je proto při provádění posouzení povinen patřičně zohlednit alternativní způsoby získávání důkazů, které jsou podle rakouského práva k dispozici. Patří sem například procesní pravidla týkající se zpřístupnění dokumentů v rámci občanskoprávního řízení nebo pravidla upravující přístup ke správním dokumentům Spolkového orgánu pro hospodářskou soutěž, spolu s § 219 odst. 2 a § 273 občanského soudního řádu, které kartelový soud posoudí předtím, než rozhodne, do kterých částí jeho spisu, a zda vůbec, mohou třetí osoby nahlédnout tak, aby to bylo v souladu s účinnou soudní ochranou ve smyslu žalob na náhradu škody podaných ve věcech Courage a Crehan a Manfredi proti hospodářským subjektům, které se dopustily porušení článku 101 SFEU. Totéž posouzení se musí provést i při vyčíslení škody⁶⁶.

69. Konečně v rámci kritérií, která může stanovit vnitrostátní zákonodárce, a za předpokladu dodržení výše uvedených zásad práva EU, musí existovat určitý prostor pro vzájemné vyvážení veřejného zájmu týkajícího se účinného provádění pravidel hospodářské soutěže a soukromých zájmů poškozených v důsledku porušení těchto pravidel.

70. Navrhuji tedy, aby Soudní dvůr na první předběžnou otázku odpověděl tak, že zásada účinné soudní ochrany, uplatňovaná ve světle čl. 19 odst. 1 SEU, brání takovému ustanovení vnitrostátního práva hospodářské soutěže, jako je § 39 odst. 2 KartG, které zakazuje třetím osobám, které mají v úmyslu podat občanskoprávní žalobu na náhradu škody proti účastníkům kartelu, nahlédnout do spisů kartelového soudu v případě, že uvedení účastníci řízení k tomu nedali souhlas.

V – Závěry

71. Navrhuji tedy Soudnímu dvoru následující odpovědi na předběžné otázky položené kartelovým soudem:

- „1) Zásada efektivity stanovená unijním právem, uplatňovaná ve světle čl. 19 odst. 1 SEU, brání takovému ustanovení vnitrostátního práva hospodářské soutěže, které podmiňuje přístup třetích osob k dokumentům vnitrostátního soudu získaným v rámci řízení v oblasti hospodářské soutěže, ve kterém se uplatňuje právo hospodářské soutěže Evropské unie, přičemž tyto třetí osoby nejsou účastníky daného řízení, ale mají v úmyslu připravit žaloby na náhradu škody proti účastníkům dohody, která byla předmětem řízení v oblasti hospodářské soutěže, souhlasem všech účastníků daného řízení. Odpověď se bude lišit pouze, pokud vnitrostátní právní předpisy upravují takové alternativní způsoby pro získání důkazu o porušení práva hospodářské soutěže Evropské unie a pro určení škody, které poskytují účinnou právní ochranu s ohledem na právo domáhat se občanskoprávní náhrady škody způsobené porušením těchto ustanovení a které jsou v souladu s článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie.
- 2) Zásada rovnocennosti stanovená unijním právem nebrání takovému ustanovení vnitrostátního práva, které bez výjimky podmiňuje přístup třetích osob k dokumentům vnitrostátního soudu získaným v rámci řízení v oblasti hospodářské soutěže, ve kterém se uplatňuje právo

65 — Výše uvedený rozsudek Unibet, body 40 a 41 a citovaná judikatura.

66 — Generální advokátka Sharpston nesouhlasila s tím, že by praktické obtíže s vyčíslením byly dostatečné k tomu, aby bylo podání žaloby na náhradu škody „v praxi znemožněno nebo nadměrně ztíženo“. Viz bod 49 jejího stanoviska ve věci Unibet. Podle mého názoru se jedná o otázku stupně obtížnosti, kterou musí posoudit vnitrostátní soud ve světle čl. 19 odst. 1 SEU.

hospodářské soutěže Evropské unie, přičemž tyto třetí osoby nejsou účastníky daného řízení, souhlasem všech účastníků daného řízení, pokud toto pravidlo platí stejně v případě čistě vnitrostátních řízení v oblasti hospodářské soutěže, ale liší se od vnitrostátních ustanovení, která se týkají přístupu třetích osob k soudním dokumentům v rámci jiných druhů řízení, zejména sporného a nesporného občanskoprávního a trestního řízení.“